

2020/2134(INI)

14.1.2021

ADVIES

van de Commissie ontwikkelingssamenwerking

aan de Commissie buitenlandse zaken

inzake de gevolgen van klimaatverandering voor de mensenrechten en de rol
die milieuactivisten in dit kader spelen
(2020/2134(INI))

Rapporteur voor advies: Miguel Urbán Crespo

PA_NonLeg

SUGGESTIES

De Commissie ontwikkelingssamenwerking verzoekt de bevoegde Commissie buitenlandse zaken onderstaande suggesties in haar ontwerp-resolutie op te nemen:

- A. overwegende dat milieuactivisten de afgelopen jaren steeds vaker te maken hebben gekregen met moord, ontvoering, marteling, gendergerelateerd geweld, bedreigingen, pesterijen, intimidatie, lastercampagnes, criminalisering, juridische intimidatie, gedwongen uitzetting en ontheemding;
- B. overwegende dat de criminalisering van milieuactivisten in veel landen schering en inslag is en dat door overheidsinstanties tegen hen aangespannen strategische rechtszaken middelen, energie en aandacht verleggen van de werkzaamheden van activisten naar het overwinnen van langdurige en vaak ongegronde gerechtelijke procedures;
- C. overwegende dat de economische crisis die naar verwachting uit de COVID-19-pandemie zal voortvloeien, staten ertoe kan aanzetten voor milieubescherming bestemde middelen te verleggen om op korte termijn de economische groei te stimuleren, wat ertoe zal leiden dat gemeenschappen met meer geweld van hun land worden verjaagd zodat dit kan worden gebruikt;
  - 1. beklemtoont dat ontwikkelingslanden, met inbegrip van kleine eilandstaten in ontwikkeling, het sterkst aan klimaatverandering worden blootgesteld en dat mensenrechten- en milieuactivisten in deze landen, die vaak tot inheemse of traditionele gemeenschappen behoren, te maken krijgen met verschillende vormen van geweld – van psychologische en fysieke bedreigingen tot inperking van hun vrijheid, gerechtelijke vervolging of zelfs moordaanslagen – omdat zij hun land, erfgoed en milieu proberen te behoeden voor de gevolgen van de ontginning van natuurlijke hulpbronnen; beaamt dat het werk van milieuactivisten van essentieel belang is, aangezien milieuactivisten zoeken naar haalbare oplossingen en mechanismen voor de voorkoming van, de bevordering van de weerbaarheid tegen en de aanpassing aan klimaatverandering voor mensen die in de getroffen gebieden wonen, en deze oplossingen vormgeven en verspreiden;
  - 2. wijst erop dat de voortdurende verwoesting en achteruitgang van de biodiversiteit de uitoefening van een groot aantal mensenrechten zal ondergraven; betreurt het dat staten compleet hebben gefaald bij het verwezenlijken van de doelstelling met betrekking tot de beperking van het tempo waarop biodiversiteit verloren gaat; herinnert eraan dat de schadelijke gevolgen van de achteruitgang van ecosystemen onevenredig worden gedragen door arme bevolkingsgroepen en soms de voornaamste oorzaak zijn van armoede en sociale conflicten; wijst er nogmaals op dat staten de plicht hebben de oorzaken van het verlies aan biodiversiteit op doeltreffende wijze aan te pakken, onder meer door verplichtingen op het gebied van het behoud en duurzaam gebruik van hulpbronnen in breder ontwikkelingsbeleid op te nemen; benadrukt in bredere zin dat staten niet alleen de plicht hebben milieuactivisten te beschermen, maar ook ecosystemen waarvan de mensenrechten van zovelen afhankelijk zijn;
  - 3. benadrukt dat de bevolking van ontwikkelingslanden voor haar voedsel-, gezondheids- en economische zekerheid rechtstreeks afhankelijk is van biodiversiteit; betreurt het dat

de achteruitgang van de biodiversiteit als gevolg van klimaatverandering, en het daaruit voortvloeiende verlies aan hulpbronnen deze bevolking kwetsbaarder maken en haar grondrechten en waardigheid schaden;

4. benadrukt dat ontwikkelingslanden alleen niet in staat zijn om het hoofd te bieden aan de gevolgen van klimaatverandering en vaak afhankelijk zijn van internationale hulp met betrekking tot hun vermogen op het gebied van crisisbeheer en hun vermogen om zich aan te passen aan en te anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering; herinnert in dit verband aan de verbintenis die de partijen bij de Overeenkomst van Parijs zijn aangegaan om ten minste 100 miljard USD per jaar vrij te maken voor de beperking van de klimaatverandering en aanpassingsmaatregelen in ontwikkelingslanden ter versterking van de weerbaarheid van de getroffen bewoners;
5. verzoekt de EU en de lidstaten tijdens de volgende Algemene Vergadering van de Verenigde Naties de wereldwijde erkenning van het recht op een veilig, schoon, gezond en duurzaam milieu te ondersteunen;
6. benadrukt dat milieuactivisten een sleutelrol spelen bij de bescherming van de grondrechten en waardigheid van mensen die door de gevolgen van klimaatverandering worden getroffen; beklemtoont dat milieuactivisten een wezenlijke rol spelen bij het onder de aandacht brengen en beschermen van onze collectieve goederen, en met name van inheems en gemeenschapserfgoed;
7. merkt op dat milieuactivisten vaak in gevaarlijke omgevingen werken, waar gewapende conflicten, buitensporige ontginning en stropen wijdverbreid zijn, en dat de achteruitgang van het milieu en de uitputting van hulpbronnen deze spanningen alleen maar verder doen oplopen;
8. uit zijn ernstige bezorgdheid met betrekking tot de toenemende criminalisering en vervolging van milieuactivisten in ontwikkelingslanden, die het slachtoffer worden van aanvallen door verschillende daders, waaronder gewapende groeperingen en milities, en individuen, alsook van intimidatie door bepaalde regeringen en multinationals die, op sommige plaatsen, investeren in projecten die bijdragen aan de ontginning van natuurlijke, niet-hernieuwbare hulpbronnen en daarmee aan de ontbossing, het verlies aan biodiversiteit en mensenrechtenschendingen, die voornamelijk vrouwen, lokale gemeenschappen en inheemse volkeren treffen; wijst er in dit verband op dat inheemse volkeren een wezenlijke rol spelen bij het duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen en het behoud van biodiversiteit; verzoekt de EU geen projecten te financieren die mogelijk bijdragen aan de ontheemding van inheemse volkeren; beveelt de lidstaten van de EU die dit nog niet hebben gedaan, aan verdrag nr. 169 van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) betreffende inheemse en in stamverband levende volken te ratificeren; verzoekt de EU en haar partnerlanden in het bijzonder het recht van inheemse volkeren op eigendom en beheer van hun land en natuurlijke hulpbronnen, zoals neergelegd in de Verklaring van de Verenigde Naties over de rechten van inheemse volkeren en verdrag nr. 169 van de IAO, te erkennen en te beschermen; veroordeelt iedere poging om de bescherming van het milieu en de mensenrechten te dereguleren in verband met de COVID-19-pandemie en andere crises; spreekt zijn ernstige bezorgdheid uit over de situatie van milieuactivisten en klokkenluiders wereldwijd; verzoekt de Commissie milieuactivisten wereldwijd te ondersteunen en met een actieplan te komen om het toegenomen geweld waarmee gemeenschappen van hun

land worden verdreven tijdens de COVID-19-pandemie, tegen te gaan;

9. onderstreept dat aanvallen en bedreigingen zich overal ter wereld voordoen, maar dat de situatie volgens de speciale rapporteur van de VN voor de situatie van mensenrechtenactivisten bijzonder schrijnend is in Latijns-Amerika en in Azië, waar sommige internationale investeerders, ondernemingen en lokale overheden de terechte bezorgdheid van de bevolking negeren; overwegende dat veel conflicten en schendingen plaatsvinden tegen het licht van economische ongelijkheid en sociale uitsluiting; veroordeelt de gerechtelijke vervolging en criminalisering van milieuactivisten in het Amazonegebied, waar de aanvallen, moorden en vervolging ten aanzien van milieuactivisten toenemen; veroordeelt het toenemend aantal aanvallen op en de vervolging van milieuactivisten in Honduras, evenals de recente moord op milieuactivisten van Guapinol; stelt vast dat er in de afgelopen 3 jaar melding is gemaakt van 578 moorden op activisten die zich inzetten voor de bescherming van het milieu, het land en de rechten van inheemse volkeren; beklemtoont dat de Filipijnen voortdurend bovenaan de lijst van de gevaarlijkste landen voor milieuactivisten staan; dringt er nogmaals bij de Commissie op aan om, met het oog op de ernst van de mensenrechtenschendingen in het land en aangezien er geen substantiële verbeteringen zijn waargenomen en de Filipijnse autoriteiten zich niet bereid hebben getoond om samen te werken, de procedure in te leiden die tot de tijdelijke intrekking van tariefpreferenties in het kader van het stelsel van algemene preferenties plus (SAP+) kan leiden;
10. verzoekt de Commissie er voorafgaand aan de sluiting van handels- en samenwerkingsovereenkomsten en de uitvoering van ontwikkelingsprojecten voor te zorgen dat effectbeoordelingen onafhankelijk zijn, en in het bijzonder na te gaan in hoeverre deze overeenkomsten schadelijke gevolgen hebben voor de rechten van de lokale bevolking, en deze gevolgen te voorkomen; dringt erop aan dat effectbeoordelingen worden uitgevoerd met een aanzienlijke inbreng van het maatschappelijk middenveld en lokale gemeenschappen, en dat in de economische overeenkomsten en ontwikkelingsprojecten naar behoren rekening wordt gehouden met de bevindingen; verzoekt de Commissie de uitvoering van projecten opnieuw te beoordelen in geval van mensenrechtenschendingen;
11. beklemtoont dat milieuactivisten in ontwikkelingslanden een essentiële rol spelen bij de bescherming van bossen en ecosystemen, en dat de ontbossing lager is en het behoud beter op land dat door inheemse volkeren wordt beheerd, ten opzichte van beschermingszones waarvan inheemse volkeren worden uitgesloten;
12. vreest dat de klimaatverandering, met name in ontwikkelingslanden, zal leiden tot de verwoesting van bewoonbaar land, de verdorring van ecosystemen en meer woestijnvorming in bepaalde gebieden; verwacht dat veel mensen zich in de komende jaren als gevolg van de klimaatverandering gedwongen zullen zien te verhuizen omdat hun land niet meer bewoonbaar is, en dat dit tot een toename van het aantal milieumigranten uit ontwikkelings- en ontwikkelde landen zal leiden; beklemtoont dat daartoe moet worden overwogen de milieuvluchtelingenstatus internationaal te erkennen om de mensenrechten en de waardigheid van deze migranten te beschermen; constateert in dit verband dat het Vluchtelingenverdrag van 1951 geen betrekking heeft op de bescherming van mensen die om milieuredenen ontheemd zijn geraakt; pleit voor de verduidelijking, zowel op internationaal als op Europees niveau, van de

gemeenschappelijke terminologie met betrekking tot de voorwaarden die van toepassing zijn op mensen die als gevolg van de klimaatverandering verhuizen; vestigt in dit verband de aandacht op de historische beslissing van het Mensenrechtencomité van de VN in de zaak Teitiotia tegen Nieuw-Zeeland, waarin is bepaald dat mensen die op de vlucht zijn voor de gevolgen van klimaatverandering en natuurrampen, recht hebben op internationale bescherming in het kader van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten; verzoekt de Commissie en de lidstaten deze uitspraak te beschouwen als een aansporing om de gemeenschappelijke terminologie met betrekking tot de voorwaarden van migratie om milieuredenen op internationaal en Europees niveau te verduidelijken en alle nodige maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat klimaatonthemden volledig worden beschermd uit hoofde van het EU-recht, en te voorzien in een passend asielstelsel, alsook om trajecten te ontwikkelen voor veilige, legale migratie; verzoekt de EU en de lidstaten als onderdeel van de herziening van het migratie- en asielbeleid van de EU passende maatregelen uit te denken en vast te stellen, zoals mobiliteitsregelingen, scholing en omscholing voor arbeidsmigrant uit landen die bijzonder zwaar door de nadelige gevolgen van de klimaatverandering worden getroffen; pleit voor het inzetten van humanitaire visa en tijdelijke bescherming voor mensen die als gevolg van plotselinge rampen ontheemd zijn geraakt, alsook voor de langdurige toelating van mensen die uit landen komen die als gevolg van de klimaatverandering onbewoonbaar zijn geworden of dreigen te worden;

13. is van oordeel dat de invoering van EU-wetgeving inzake de bindende, geharmoniseerde en verplichte zorgvuldigheidsplicht van ondernemingen kan bijdragen aan verbetering van de bescherming van de mensenrechten en de naleving van milieunormen in de strijd tegen straffeloosheid en klimaatverandering in ontwikkelingslanden, en bovendien kan bijdragen aan de uitvoering van de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de VN en de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs en de Europese Green Deal; benadrukt dat in toekomstige wetgeving rekening moet worden gehouden met de specifieke behoeften en rechten van vrouwen en kwetsbare groepen, zoals kinderen en inheemse volkeren; vraagt de Commissie zich in te blijven spannen voor de goedkeuring van het wettelijk bindend VN-verdrag over transnationale bedrijven en andere ondernemingen met betrekking tot de mensenrechten; is in dit verband ingenomen met het voornemen van de Commissie om een wetgevingsvoorstel over dit onderwerp op te stellen, waarin de toegang tot de rechter voor slachtoffers van mensenrechtenschendingen wordt gewaarborgd en wordt voorzien in beroepsmechanismen en verantwoordingsplicht voor de getroffen gemeenschappen; onderstreept dat de particuliere sector en investeringen een belangrijke rol spelen bij de bestrijding van klimaatverandering; wijst op de aantoonbare voordelen voor bedrijven van de doeltreffende toepassing van verantwoord ondernemerschap; herhaalt dat investerings- en handelsovereenkomsten bindende en afdwingbare bepalingen moeten bevatten voor het aanpakken van klimaatverandering, ontbossing en het verlies aan biodiversiteit, en voor de bescherming van de rechten van inheemse volkeren en lokale gemeenschappen met behulp van een doeltreffend toezichts- en handhavingsmechanisme; is van oordeel dat de bescherming van het milieu en de mensenrechten, vanuit ontwikkelingsoogpunt, tijdens de herziening van het handelsbeleid van de EU moet worden gherdefinieerd, bevorderd en versterkt; beklemtoont dat de zorgvuldigheidstaken op het gebied van sociale, milieu- en mensenrechten moeten worden versterkt binnen nieuwe handelsmechanismen zoals vrijhandelsovereenkomsten, economische partnerschapsovereenkomsten, stelsels van algemene preferenties en investeringsovereenkomsten;

14. brengt in herinnering dat de negatieve gevolgen van de klimaatverandering de ontwikkelingsvooruitzichten van landen ondermijnen en reeds bestaande ongelijkheden, zoals genderongelijkheid, vergroten; onderstreept dat de gevolgen van de klimaatverandering erger zijn voor kwetsbaardere groepen, zoals vrouwen en meisjes, en dat 80 % van de mensen die als gevolg van klimaatverandering ontheemd zijn geraakt, vrouw is; is verheugd over de toezeggingen van de vicevoorzitter van de Commissie, Frans Timmermans, dat door klimaatverandering verergerde genderongelijkheid zal worden rechtgetrokken; verzoekt de Commissie gendergelijkheid en klimaatrechtvaardigheid op te nemen in de vormgeving en uitvoering van alle beleidsmaatregelen die van invloed zijn op de situatie van vrouwen en meisjes, en de inbreng van inheemse vrouwen, vrouwenrechtenactivisten en alle gemarginaliseerde gendergemeenschappen te stimuleren in het kader van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering;
15. verzoekt de Commissie zorgvuldig na te gaan of de infrastructuur- en energieprojecten die met behulp van verschillende instrumenten voor ontwikkelingssamenwerking en extern beleid, waaronder door de Europese Investeringsbank, worden gefinancierd, de mensenrechten, de duurzameontwikkelingsdoelstellingen, de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs ter bestrijding van de klimaatverandering, en de Europese Green Deal eerbiedigen en deze niet in het gedrang brengen; beklemtoont dat activiteiten die zonder instemming van of zinvol overleg met lokale gemeenschappen en gemarginaliseerde groepen met behulp van instellingen voor ontwikkelingsfinanciering worden gefinancierd, een bedreiging kunnen vormen voor mensenrechten- en milieuactivisten; vraagt dat in dit verband wordt nagegaan of de voorgestelde projecten zijn vormgegeven met de inbreng van inheemse en lokale gemeenschappen, en of de ervaring en kennis van deze gemeenschappen met betrekking tot de lokale ecologie, mensenrechten en ontwikkelingsbehoeften daarin zijn meegenomen; benadrukt dat een aantal milieuconflicten kan worden voorkomen door voorafgaand in overleg te gaan met lokale gemeenschappen, inheemse volkeren en milieuactivisten en deze groepen actief bij het proces te betrekken; wijst er in ruimere zin op dat er een op rechten gebaseerde aanpak moet worden uitgerold en dat deze binnen alle met officiële ontwikkelingshulp gefinancierde projecten strikt moet worden toegepast en geëerbiedigd, met name wat de rechten van veehouders en inheemse volkeren betreft, waarbij moet worden voorzien in doeltreffende klachten- en beroepsmechanismen, in overeenstemming met Aanbeveling 2013/396/EU van de Commissie van 11 juni 2013, in het bijzonder wanneer deze rechten door klimaatacties worden ondermijnd; verzoekt de Commissie en de lidstaten de steun aan ontwikkelingslanden op te voeren om duurzame oplossingen te bewerkstelligen voor klimaatontheemden, met inbegrip van inheemse volkeren, veehouders en andere plattelandsbevolking wier traditionele bestaansmiddelen zijn vernietigd door de nadelige gevolgen van klimaatverandering, en nieuwe bestaansmiddelen te vinden die beter bestand zijn tegen een veranderend klimaat;
16. beklemtoont dat de acties van milieuactivisten volledig stroken met de duurzameontwikkelingsdoelstellingen en dat de systemische verwezenlijking van deze doelstellingen op lokaal, nationaal en internationaal niveau moet worden nagestreefd;
17. verzoekt de Commissie het kader voor de bescherming van mensenrechten- en milieuactivisten te verbeteren door ervoor te zorgen dat zij beter op de hoogte zijn van hun rechten en de beschermende maatregelen waarop zij zich kunnen beroepen, en daarnaast het netwerk te versterken van en de verbondenheid te bevorderen tussen

organisaties die zich wereldwijd inzetten om de klimaatverandering en het verlies aan biodiversiteit in ontwikkelingslanden tegen te gaan; dringt erop aan dat staten activisten die zich inzetten voor de bescherming van de biodiversiteit, die bijdraagt aan veilige, schone, gezonde en duurzame ontwikkeling, erkennen als mensenrechtenactivisten; verzoekt de EU en de lidstaten na te gaan of rechtspersoonlijkheid kan worden toegekend aan de natuur, om aldus de juridische bescherming van het milieu te versterken; verzoekt de Commissie bijzondere aandacht te besteden aan de uiteenlopende behoeften met betrekking tot de bescherming van vrouwelijke mensenrechtenactivisten en hun rol als krachtige katalysatoren van verandering te erkennen, met name op het gebied van klimaatactie; benadrukt in dit verband dat capaciteitsopbouw en de rol van vrouwen als opleiders en bevorderaars van verandering moeten worden ondersteund, en dat in passende financiering voor de betreffende organisaties moet worden voorzien; herinnert eraan hoe vaak vrouwelijke gemeenschapsleiders en milieuactivisten het slachtoffer worden van onderdrukking en zelfs moord, zoals bijvoorbeeld de moedige activisten die als finalisten zijn genomineerd voor de Sacharoprijs voor de vrijheid van denken van het Europees Parlement, Marielle Franco uit Brazilië (vermoord in 2018) en Berta Cáceres uit Honduras (vermoord in 2016); vraagt de Commissie te eisen dat er doeltreffend onderzoek wordt ingesteld en dat degenen die verantwoordelijk zijn voor moorden op milieuactivisten, ter verantwoording worden geroepen; wijst op de bepalingen van de overeenkomst van Escazú inzake internationaal milieurecht, en met name op de onderlinge afhankelijkheid van milieu- en mensenrechten en de hoognodige bescherming van milieuactivisten; spoort de Commissie en de lidstaten aan soortgelijke overeenkomsten te sluiten met macroregio's in de hele wereld;

18. verzoekt de Commissie te voorzien in passende steun voor lokale, regionale en internationale netwerken van milieuactivisten om de onderlinge samenwerking te vergemakkelijken en hen in staat te stellen hun werkzaamheden op te voeren en hun bijdrage aan de bescherming van natuurlijke ecosystemen te vergroten; spoort aan tot het vrijmaken van financiële middelen voor milieuactivisten om hen in staat te stellen te investeren in betere apparatuur voor het observeren van gebieden die door klimaatverandering worden bedreigd, alsook tot het ondersteunen van de verzameling van wetenschappelijke gegevens en beste praktijken, en de ontwikkeling van voorlichtingsprogramma's op het gebied van aanpassing aan milieuveranderingen en ontwikkelingsprojecten ter verbetering van de milieumomstandigheden en de levenskwaliteit; verzoekt partnerlanden met klem maatregelen te treffen om inheemse volkeren op doeltreffende wijze bij maatregelen voor de aanpassing aan de klimaatverandering en beperkende maatregelen te betrekken en in dit verband te voorzien in rechtstreekse technische en financiële bijstand aan inheemse volkeren ter ondersteuning van zelfbestuur, territoriale controle en beheer;
19. verzoekt de EU een regionale aanpak te ondersteunen voor de respons op de gevolgen van klimaatverandering in ontwikkelingslanden, om gedecentraliseerde lokale autoriteiten, plaatselijke maatschappelijke organisaties en milieuactivisten een grotere rol te laten spelen bij het aanpakken van de ecologische, maatschappelijke en economische gevolgen van klimaatverandering;
20. vraagt de Raad en de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO) de toepassing van hun richtsnoeren voor de ondersteuning van mensenrechtenactivisten te versterken, stelselmatig rekening te houden met maatregelen ter bescherming van

mensenrechtenactivisten, en niet alleen te reageren op specifieke situaties, maar bovendien een langetermijnstrategie vast te stellen aan de hand waarvan mensenrechtenactivisten zo doeltreffend mogelijk kunnen worden beschermd;

21. verzoekt de Commissie met klem landen te ondersteunen bij de invoering van beschermingsmechanismen en wetgeving waarin het begrip “milieuactivist” wordt gedefinieerd, de werkzaamheden van milieuactivisten worden erkend en hun bescherming wordt gewaarborgd;
22. meent dat de Raad en de EDEO een jaarverslag moeten voorleggen aan het Europees Parlement over het optreden van de EU ter bescherming van mensenrechtenactivisten;
23. verzoekt om meer politieke en financiële steun voor milieuactivisten en veroordeelt stelselmatig alle tegen hen genomen represaillemaatregelen;
24. verzoekt de EU het publieke bewustzijn en de betrokkenheid bij de besluitvorming op het gebied van milieu, onder meer van maatschappelijke organisaties, vrouwen, kinderen, jongeren, inheemse volkeren en plattelands- en lokale gemeenschappen, overeenkomstig resolutie nr. 40/11 van de Mensenrechtenraad van de VN van 21 maart 2019 te bevorderen – niet alleen in ontwikkelingslanden, maar wereldwijd.

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	14.1.2021
Uitslag eindstemming	+: 12 -: 3 0: 8
Bij de eindstemming aanwezige leden	Anna-Michelle Asimakopoulou, Hildegard Bentele, Dominique Bilde, Udo Bullmann, Catherine Chabaud, Ryszard Czarnecki, Gianna Gancia, Charles Goerens, Mónica Silvana González, Pierrette Herzberger-Fofana, György Hölvényi, Rasa Juknevičienė, Pierfrancesco Majorino, Erik Marquardt, Norbert Neuser, Janina Ochojska, Jan-Christoph Oetjen, Michèle Rivasi, Christian Sagartz, Tomas Tobé, Miguel Urbán Crespo, Bernhard Zimniok
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Barry Andrews

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

12	+
Renew	Barry Andrews, Catherine Chabaud, Charles Goerens, Jan-Christoph Oetjen
S&D	Udo Bullmann, Mónica Silvana González, Pierfrancesco Majorino, Norbert Neuser
The Left	Miguel Urbán Crespo
Verts/ALE	Pierrette Herzberger-Fofana, Erik Marquardt, Michèle Rivasi

3	-
ECR	Ryszard Czarnecki
ID	Gianna Gancia, Bernhard Zimniok

8	0
ID	Dominique Bilde
PPE	Anna-Michelle Asimakopoulou, Hildegard Bentele, György Hölvényi, Rasa Juknevičienė, Janina Ochojska, Christian Sagartz, Tomas Tobé

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding